

ЛИСТ ПОРАД: Що означає орієнтованість на постраждалих при реалізації програм протидії гендерно зумовленому насильству у надзвичайних ситуаціях (ГЗННС)?

Меган О'Коннор | Листопад 2022 р.

Мета

Цей лист порад містить огляд орієнтованого на постраждалих підходу і того, навіщо і як його слід застосовувати до всіх видів і фаз програм протидії ГЗННС.¹

Що означає орієнтованість на постраждалих?

Термін «орієнтований на постраждалих» походить зі сфери роботи активістів/ок із захисту прав жінок, що надають допомогу та послуги жінкам, що постраждали від сексуального насильства та насильства з боку інтимного партнера.² Зараз цей загальний термін використовується в усьому світі в контексті надання послуг протидії ГЗН і означає **чуйний, співчутливий підхід до роботи з постраждалими від ГЗН, що зосереджується на забезпеченні їхньої безпеки та сприянні вільного виявлення їхньої волі**. Орієнтований на постраждалих підхід запозичено з феміністської, соціальної роботи й травмо-інформованої теорії та практики.³ Це процес допомоги, який за своєю метою є **терапевтичним** – спрямованим на сприяння зціленню та одужанню – і **політичним** – спрямованим на виправлення патріархальних систем, норм і практик, які є причиною міжособистісних і системних форм ГЗН.⁴ Ці терапевтичні та політичні цілі є взаємопов'язаними й досягаються разом в процесі роботи надавача послуг із постраждалими.

Рис. 1. Зображення надано МКЧХ (азійсько-тихоокеанське відділення)

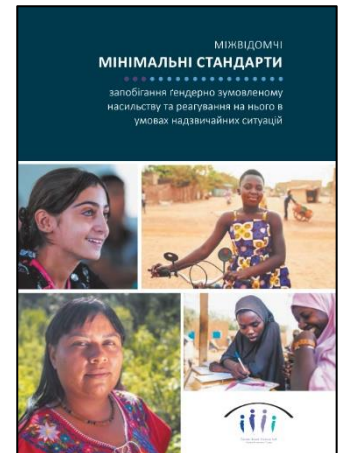
На рівні окремих людей орієнтований на постраждалих підхід означає, що до кожної постраждалої слід ставитися з повагою, добротою та емпатією, розуміти, що всі постраждалі є унікальними та мають різні сильні сторони, можливості та механізми подолання труднощів, по-різному реагують на ГЗН і в результаті матимуть різні потреби, мають право вирішувати, кому слід знати про те, що з ними сталося та що буде далі.⁵

Що означає орієнтованість на постраждалих у ГЗННС програмуванні?

У програмуванні протидії ГЗННС значущість орієнтованого на постраждалих підходу виходить за межі самих послуг протидії ГЗН.

Міжвідомчі мінімальні стандарти протидії ГЗН

визначають, що «усі аспекти програм протидії ГЗН мають бути орієнтовані на постраждалих осіб, щоб зберегти та заохотити конфіденційність, безпеку, недискримінацію та повагу до вибору, прав та гідності жінок та дівчат, включаючи тих, які постраждали від ГЗН». (Керівні принципи протидії ГЗН).⁶ Інакше кажучи, використання орієнтованого на постраждалих підходу визначає, **як** працівники сфери протидії ГЗН дотримуються керівних принципів протидії ГЗН та реалізують їх у всіх фазах і видах програм, і є **обов'язковим**.⁷

¹ У цьому листі порад подані гіперпосилання на рекомендовані ресурси для подальшого читання та обмірковування.

² Керівний комітет GBVIMS, 2017. [Міжвідомчі настанови з ведення випадків гендерно зумовленого насильства: надання допомоги та послуг із ведення випадків постраждалим від гендерно зумовленого насильства в умовах гуманітарної діяльності](#).

³ Там же.

⁴ МКП, 2021. [Відновлення жінок: набір для надання ПСП у випадках гендерно зумовленого насильства](#).

⁵ Гуманітарна координація у сфері ГЗН (2019: 4). [Міжвідомчі мінімальні стандарти протидії ГЗН](#)

⁶ Там же: XVI

⁷ Гуманітарна координація у сфері ГЗН (2019: 2). [Міжвідомчі мінімальні стандарти протидії ГЗН](#).

Чому орієнтований на постраждалих підхід є важливим при реалізації всього програмування протидії ГЗНС?

Програми протидії ГЗН мають бути орієнтованими на постраждалих через той факт, що жінки та дівчата стикаються з насильством та гнобленням щоденно протягом усього життя. Більш конкретно:

- Численні перешкоди для повідомлення про випадок ГЗН та звернення за допомогою дозволяють працівникам сфери протидії ГЗН припускати, що в їхніх програмах будуть залучені жінки та дівчата, які не отримують послуг, але є постраждалими. Таким чином, дотримання керівних принципів протидії ГЗН, зокрема безпеки, у всьому програмуванні є обов'язковим.
- У зв'язку з поширеним, багаторівневим і системним характером ГЗН працівники сфери протидії ГЗН повинні виходити з того, що на кожну жінку та дівчину, з якими вони спілкуються, так чи інакше вплинуло насильство та гноблення – чи то в стосунках, чи через соціальні норми та системи.
- Усе програмування протидії ГЗНС – реагування, зменшення ризиків і запобігання – спрямоване на сприяння безпеці та розширення прав і можливостей жінок і дівчат. Для того, щоб ця діяльність була ефективною, працівники сфери протидії ГЗН повинні чітко розуміти, **як** вони залучають жінок і дівчат і працюють з ними. Орієнтований на постраждалих підхід дає набір методів саме для того, **як** повинно працювати програмування протидії ГЗН.

Як орієнтоване на постраждалих програмування протидії ГЗНС виглядає на практиці?

Розробка: При розробці програми чи втручання працівники сфери ГЗН повинні консультуватися з різними групами жінок і дівчат не лише для того, щоб отримати їхні пропозиції, але й щоб спростити для них процеси прийняття рішень щодо видів і підходів до програмування. Можливість приймати рішення, а не лише давати поради, є критично важливою для розробки, орієнтованої на постраждалих.

Безпечні простори для жінок і дівчат (БПЖД):

Увесь підхід до розробки, створення БПЖД та контролю за ними ґрунтується на орієнтованому на постраждалих підході. Конкретним прикладом цього є акцентування

уваги на фізичній та психологічній безпеці простору.

Цей простір **лише** для жінок і дівчат, спроектований дозволяти анонімне й конфіденційне звернення за допомогою. Фізична структура БПЖД, так само як і програмування, зосереджується на сприянні створенню зв'язків, товарищескості й солідарності між окремими жінками та всередині їхньої групи.

Керівні принципи протидії ГЗН при програмуванні ГЗНС

Безпека. Стосується як фізичної безпеки, так і почуття психологічної та емоційної захищеності. На всіх етапах програмування потрібно зважати на ризики для жінок і дівчат, які звертаються та беруть участь у програмі, і забезпечувати, щоб це не загрожувало їм ще більшою шкодою.

Конфіденційність. Стосується права людини обирати, кому вона розповість чи не розповість свою історію. Кожна постраждала особа є власником пережитого нею; рішення про розкриття будь-якої інформації, пов'язаної з випадком або постражданою особою, залишається лише за нею. Конфіденційність сприяє та підтримує безпеку, довіру й наділення правами та можливостями. Послуги протидії ГЗН повинні розроблятися такими, щоб зберігати конфіденційність.

Повага. Повага до вибору, прав і гідності жінок, дівчат і постраждалих від ГЗН, означає, що постраждалі є головними дійовими особами у всіх аспектах надання послуг. У всіх діях потрібно керуватися повагою до вибору, бажань, прав та гідності постраждалих.

Недопущення дискримінації. Програми протидії ГЗН повинні ґрунтуватися на аналізі того, якими способами ідентичність підвищує ризик ГЗН та може створювати додаткові перешкоди для звернення за допомогою. Програми мають розроблятися таким чином, щоб бути інклюзивними та відповідати потребам різних жінок і дівчат.

WOMEN AND GIRLS SAFE SPACES:

A TOOLKIT FOR ADVANCING WOMEN'S AND GIRLS' EMPOWERMENT IN HUMANITARIAN SETTINGS

Ведення випадків:

Орієнтований на постраждалих підхід лежить в основі ведення випадків. Важливим прикладом цього є акцентування уваги на процесі інформованої згоди, який сприяє реалізації права постраждалих приймати рішення про отримання послуг, перенаправлення та використання, передачу і зберігання їхньої інформації. Процеси ведення випадків також включають механізми зворотного зв'язку, які дозволяють дізнатися від постраждалих, що було для них корисним і що надавачі послуг можуть змінити, аби краще їм допомагати. [Міжвідомчі настанови з ведення випадків ГЗН](#) окреслюють орієнтований на постраждалих підхід при веденні випадків і можуть вважатися стандартом для наслідування для послуг ведення випадків.

Захист даних: Жінки й дівчата повинні завжди мати контроль за тим, як їхні ідентифікаційні дані, інформація та життєві історії використовуються працівниками сфери протидії ГЗН, гуманітарною спільнотою та ЗМІ. Працівники сфери протидії ГЗН гарантують захист даних постраждалих шляхом правильного використання системи управління інформацією про ГЗН (GBVIMS) згідно з [Посібником користувача GBVIMS](#) та пов'язаних [матеріалів і навчальних інструментів](#) для опанування GBVIMS. Крім того, працівники сфери протидії ГЗН виконують важливу роль у тому, щоб закликати інших суб'єктів, **зокрема ЗМІ, суворо** дотримуватися настанов щодо збирання даних відносно всіх жінок і дівчат.

Превентивна робота з чоловіками й хлопцями:

Робота з чоловіками й хлопцями з метою запобігання насильству над жінками має завжди зосереджуватися на потребах і пріоритетах жінок і дівчат і гарантувати, що вона не підриває суб'єктність жінок і дівчат.

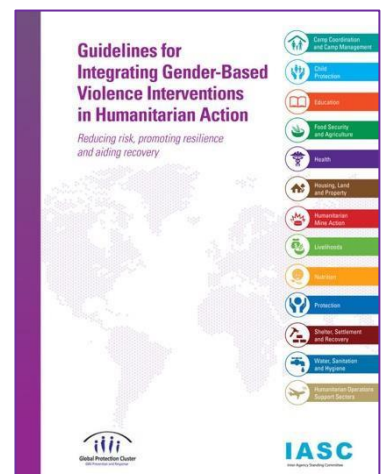
⁸ COFEM, 2017. Серія «Феміністські погляди на протидію насильству над жінками й дівчатами»: Як брак підзвітності підриває роботу з протидії такому насильству.

* Діяльність Гуманітарної координації у сфері ГЗН (ГК ГЗН) в Україні підтримується UNFPA, Фондом ООН в галузі народонаселення. Зокрема, UNFPA надав фінансову підтримку для перекладу публікації українською мовою.

Створення в рамках цих програм механізмів регулярної консультації з жінками й дівчатами та залучення їх до прийняття рішень гарантує, що чоловіки та хлопці використовуватимуть свою владу у спосіб, який буде підзвітним жінкам і дівчатам. Невикористання підходу, орієнтованого на постраждалих, у програмі, де залучені чоловіки, призводить до надання привілеїв чоловікам, які й так виграють від патріархату, а не до демонтажу самих систем влади, які породжують ГЗН.⁸

Зменшення ризиків: Програми зменшення ризиків повинні завжди тримати в центрі уваги безпеку жінок і дівчат. Наприклад, економічні втручання для жінок і дівчат (гроші, засоби до існування, групи заощаджень) завжди мають враховувати при плануванні та контролі, що жінки та дівчата можуть імовірніше піддаватися загрози ГЗН через отримання доходу. [Рекомендації IASC щодо включення питання ГЗН в інтервенції](#) в

Гуманітарній діяльності пропонують поради для всіх секторів гуманітарної допомоги стосовно того, як запобігати та зменшувати ризики ГЗН для жінок і дівчат, використовуючи орієнтований на постраждалих підхід. Працівники сфери протидії ГЗН виконують важливу роль у тому, щоб закликати інших суб'єктів впроваджувати рекомендації й підтримувати ці зусилля шляхом навчання та технічної підтримки.

Служба підтримки Гуманітарної координації у сфері ГЗН

Звернутися до служби підтримки Гуманітарної координації у сфері ГЗН можна електронним листом на адресу: enquiries@gbviehelpdesk.org.uk

Служба підтримки працює з понеділка по п'ятницю з 09:00 до 17:30 за Гринвічем.

Наші послуги є безплатними та конфіденційними.